

Міністерство охорони здоров'я України
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

РОБОЧИЙ ЗОШИТ
для самостійної роботи студентів
(аудиторної та позааудиторної)

Навчальна дисципліна Етика і деонтологія у фармації
Спеціальність «Фармація, промислова фармація»
Кафедра Організації та економіки фармації

Автори: проф. ЗВО кафедри, д. фарм. н., доц. Гала Л.О., асистент ЗВО кафедри, к.ф.н. Коношевич Л.В.

Затверджено на засіданні кафедри від «30» серпня 2023 р., Протокол № 1

Розглянуто та затверджено: ЦМК зі спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» від «31» серпня 2023 р., Протокол № 1

Вступ. Робочий зошит, що пропонується, є компонентом навчально-методичного комплексу з вивчення дисципліни «Організація та економіка фармації». Структура й текстове наповнення сприяють розвитку здібностей студента щодо самостійної творчої праці з запропонованими матеріалами та є доцільними для використання з метою більш глибокого опрацювання окремих тем робочої програми. Наведені ситуаційні та розрахункові завдання з тематики професійної діяльності дозволяють студентам інтегрувати власні знання та вирішувати проблемні питання, формулювати судження та висновки з їхнім обґрунтуванням. Самостійна робота студентів, яка передбачена в темах практичних занять поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Тема 1: Професійна етика та моральність фармацевтичних працівників

Мета:

знати:

сутність, роль і методичні основи етики та деонтології у фармації; цілісне уявлення про розвиток теорії та практики етики та деонтології у фармації як системи співпраці і життя в сучасних умовах; основні поняття та принципи професійної етики та моральності фармацевтичного працівника; етичні кодекси працівників аптечних закладів; історичний шлях та оновлення етики та деонтології;

вміти:

трактувати теоретичні знання про історичні аспекти розвитку етики; пояснювати вимоги ВООЗ до сучасних фармацевтів та основні положення Етичного кодексу фармацевтів (асистентів фармацевта) України; самостійно розв'язувати ситуаційні задачі з професійної етики.

Основні поняття теми:

Евдемонізм	етичний напрям, що вважає своїм принципом або метою життя щастя. Принцип тлумачення і обґрунтування моралі, згідно з яким щастя («блаженство») є вищою метою людського життя.
Гедонізм	етичний напрям, який вважає, що добродійна поведінка повинна поєднуватися з переживаннями задоволення, а порочна – з стражданнями.
Аскетизм	Етичний напрям, який вважає, що етичне життя людини пов'язане з самообмеженням плотських прагнень, задоволень.

Рекомендована література:

Базова

1. Сметаніна К.І. І-25 Етика і деонтологія у фармації: конспект лекцій / Катерина Іванівна Сметаніна.- Луцьк: Вид-во., 2021.- 60 с.
2. Вишневська, Л. В. Етика і деонтологія у фармації : курс лекцій для студентів фармацевтичних спеціальностей / уклад. Л. В. Вишневська. – Херсон : Айлант, 2020. – 160 с.
3. Сметаніна К.І. Відеолекція «Хто такий провізор?» // Рубрика «Знай БІЛЬШЕ».

ТРК Аверс. Unsubscribe from ТРК Аверс Cancel Unsubscribe. 6 лип. 2020 р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WeMonpJuQrw> 9.

4. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України. – Х: НФаУ: Золоті сторінки, 2010. – 16 с.

Додаткова

5. Нормативно-правові документи:

– Конституція України, прийнята 28.06.1996 р.

– Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992р. № 2801-ХІІ.

– Закон України «Про лікарські засоби» від 04.04.1996р. № 123/96-ВР.

6. Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради та автор передмови В.П. Черних.

– Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua>.

7. Наказ МОЗ України від 05 січня 2022 року № 7 «Про затвердження протоколів фармацевта» (<https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-05012022--7-pro-zatverdzhennja-protokoliv-farmacevta>).

Питання для теоретичного опрацювання:

1. Сутність вчення етичного раціоналізму.

2. Сутність моделі Гіппократа.

3. Сутність концепції Альберта Швейцера.

4. Фармацевтична деонтологія та її історичні аспекти.

Завдання для самостійного опрацювання теми:

Завдання 1. Розв'яжіть ситуаційні задачі:

1. Як поведе себе в ситуації, коли ваш колега по роботі дав не правильну відповідь пацієнту про спосіб застосування виписаного лікарського засобу?

2. Провізор грубо та неетично відповідав пацієнту, який звернувся в аптеку, при цьому були присутні його колеги. Якою мала б бути поведінка колег по роботі?

3. До провізора аптеки після Z – звіту звернувся чоловік 55 років з проханням видати йому жарознижувальний засіб, однак провізор відмовив у проханні, обґрунтувавши свою позицію тим, що аптека вже зачинена. Оцініть тактику провізора.

4. В аптеку прийшла жінка зі скаргами на біль голови і попросила виміряти артеріальний тиск. Обличчя червоно–синюшне, шкіра покрита потом. Фармацевт відмовив їй у послугі, зіславшись на велику чергу. Оцініть ситуацію.

5. В аптеку завітав чоловік з проханням роз’яснити йому дію препарату, який був виписаний йому лікарем, однак провізор відмовився надати чоловіку інформацію, зіславшись на те, що аптека – не довідкове бюро. Оцініть ситуацію.

Завдання 2. З’єднайте поняття та тлумачення :

Фармацевтична деонтологія	розділ етики, в якому розглядаються проблеми обов’язків і моральних норм
Деонтологія	складне соціальне утворення, яке виступає як єдність моральної свідомості (норм, принципів, понять, цінностей), моральних відносин (до суспільства, колективу, до оточуючих, до самого себе), моральної практики (поведінка, вчинки).
Мораль	вчення про юридичні, професійні та моральні аспекти, обов’язки та правила поведінки фахівця медицини і фармації щодо хворого і колеги.
Професійна моральність	загальні моральні норми й оцінки, які визначають ставлення людини до своїх професійних обов’язків, а опосередковано - до людей, з якими вона взаємодіє відповідно до свого фаху і до суспільства загалом.

Завдання 3. Ознайомтеся із клятвою Гіппократа та клятвою лікаря та запропонуйте свою версію клятви фармацевтичного працівника.

Набуваючи професію фармацевтичного працівника та усвідомлюючи важливість обов’язків, що покладаються на мене, клянусь:

Тема 2. Основи професійних комунікацій. Морально-психологічний клімат в колективі

Мета:

знати:

алгоритм спілкування в практичній діяльності фармацевтів; про сутність корпоративної культури та взаємозв'язку її з іміджем медичного закладу; особливості людини, вплив на характер комунікацій для належного здійснення діяльності; значення етичних відносин в колективі, роль етичних аспектів адаптації нових працівників; цілісне уявлення про розвиток теорії та практики етики та деонтології у фармації як системи співпраці і життя в сучасних умовах;

вміти:

аналізувати функції моралі та принципи взаємовідносин лікар - хворий - фармацевт; складати алгоритм спілкування фармацевта із пацієнтом. Пояснювати особливості поведінки людини від типу нервової системи, необхідність диференційованого підходу до людей; пояснювати вимоги корпоративної культури медичних/фармацевтичних закладів, аналізувати стандарт обслуговування пацієнтів.

Основні поняття:

Фармацевтична опіка	комплексна програма взаємодії провізора та пацієнта (провізора та лікаря) протягом усього періоду медикаментозної терапії, починаючи з моменту відпуску ліків до повного припинення їх дії.
Таємний покупець	практика оцінки якості обслуговування і продажів за допомогою підготовлених людей, які відвідують роздрібну точку в ролі звичайних клієнтів. Таємні покупці оцінюють фактичне виконання стандартів персоналом закладу.
Стандарти обслуговування	комплекс обов'язкових для виконання правил обслуговування клієнтів, які гарантують встановлений рівень якості послуг, що надаються в туристських підприємствах.

Рекомендована література:

Базова:

1. Сметаніна К.І. І-25 Етика і деонтологія у фармації: конспект лекцій / Катерина

Іванівна Сметаніна.- Луцьк: Вид-во, 2021.- 60 с.

2. Вишневська, Л. В. Етика і деонтологія у фармації : курс лекцій для студентів фармацевтичних спеціальностей / уклад. Л. В. Вишневська. – Херсон : Айлант, 2020. – 160 с.

3. Сметаніна К.І. Відеолекція «Хто такий провізор?» // Рубрика «Знай БІЛЬШЕ». ТРК Аверс. Unsubscribe from ТРК Аверс Cancel Unsubscribe. 6 лип. 2020 р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WeMonpJuQrw> 9.

Додаткова

4. Сметаніна К.І. Відеолекція «Хто такий провізор?» // Рубрика «Знай БІЛЬШЕ». ТРК Аверс. Unsubscribe from ТРК Аверс Cancel Unsubscribe. 6 лип. 2020 р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WeMonpJuQrw> 9.

5. Кузін Ф.А. Культура ділового спілкування. Практична допомога для бізнесменів. – 4-е видавництво – К.: «Вісь-89», 2000. – 240 с.

6. Наказ МОЗ України від 05.01.2022 № 7 «Про затвердження протоколів фармацевта» (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0007282-22#n44>).

7. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України. – Х: НФаУ: Золоті сторінки, 2010. – 16 с.

Питання для теоретичного опрацювання:

1. Фармацевтична опіка та її суть. Основи фармацевтичної опіки.
2. Хто такий таємний покупець? Його завдання.
3. Протоколи фармацевта при відпуску безрецептурних препаратів.

Завдання для самостійного опрацювання теми:

Завдання 1. Розв'яжіть ситуаційні задачі:

В аптеку прийшла жінка зі скаргами на періодичний головний біль. Провести належну фармацевтичну опіку.

В аптеку завітав чоловік з проханням роз'яснити йому дію препарату «Валідол». Допоможіть йому.

До аптеки звернулася жінка з болем в горлі, який з'явився після випитої холодної води. Оцініть ситуацію та побудуйте алгоритм бесіди.

Завдання 2. Визначити основні вимоги взаємовідносин:

фармацевтичного працівника і пацієнта	
фармацевтичного працівника і лікаря	
фармацевтичного працівника з колегами	

Завдання 3. Які препарати ОТС- групи Ви знаєте? Опишіть на прикладі одного його відпуск провізором.

Завдання 4. Чи може лікар або провізор відмовитися від надання медичної (фармацевтичної) допомоги? Чи існують поважні причини такої відмови?

Тема 3: Стимулювання роботи фармацевтичних працівників

Мета:

знати:

концептуальні основи успішної роботи медичних та аптечних закладів; поняття «управлінська етика», її сутність, вплив на ефективну роботу компаній;

вміти:

пояснювати вплив мотиваційних факторів на діяльність фармацевтів.

Основні поняття теми:

Винагорода	цінності, які отримує особа в обмін на послуги (роботи), які вона надала (виконала) для іншої особи.
Одноразова винагорода	один із видів заохочення працівників за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідництво і за особливі умови праці.
Потреби	стан живого організму, людської особистості, соціальної групи чи суспільства в цілому, що виражає необхідність у чомусь, залежність від об'єктивних умов життєдіяльності і є рушійною силою їхньої активності.
Стимул	зовнішня причина, яка спонукає людину діяти для досягнення поставленої мети.
Емоційна виснаженість	реакція організму, що виявляється наростаючим емоційним виснаженням з розвитком поступово прогресуючого процесу втрати когнітивної, емоційної і фізичної енергії.

Рекомендована література:

Базова:

1. Сметаніна К.І. І-25 Етика і деонтологія у фармації: конспект лекцій / Катерина Іванівна Сметаніна.- Луцьк: Вид-во, 2021.- 60 с.

2. Вишнеvsька, Л. В. Етика і деонтологія у фармації : курс лекцій для студентів фармацевтичних спеціальностей / уклад. Л. В. Вишнеvsька. – Херсон : Айлант, 2020. – 160 с.

Додаткова

3. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України. - Х: НФаУ: Золоті сторінки, 2010. - 16 с.

4. Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради та автор передмови В.П. Черних. - Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua>.

5. Нормативно-правові документи:

- Конституція України, прийнята 28.06.1996 р.

- Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992р. № 2801-ХІІ.

Питання для теоретичного опрацювання:

1. Демотивуючі фактори, які заважають роботі аптек.
2. Стрес. Емоційна виснаженість.
3. Причини незадоволеності від роботи та шляхи їх усунення.
4. Що таке потреба та винагорода?
5. Теорія Герцберга.

Завдання для самостійного опрацювання теми:

Завдання 1. Уявіть себе керівником або підлеглим та опишіть які стимули працюватимуть більш ефективно.

Завдання 2. Проведіть аналіз теорій мотивацій та визначте яка з них є найбільш ефективною.

Завдання 3. Що може зробити провізор, щоб не допустити незадоволеності від роботи?

Завдання 4. Викладіть зміст існуючих класифікацій потреб.

Завдання 5. Поясніть значення потреб для людини та суспільства в цілому.

Завдання 6. Охарактеризуйте сутність категорій «інтереси» і «мотиви».

Завдання 7. Розкрийте взаємозв'язок між категоріями «потреби», «інтереси» , «мотиви».

Тема 4. Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації

Мета:

знати:

поняття «біоетики», її сутність, вплив на якість проведення клінічних випробовувань нових препаратів;

вміти:

трактувати поняття «біоетика», пояснювати необхідність втілення біоетики в сучасну фармацію та медицину та зростання ролі біоетики в сучасному суспільстві. фармацевтів.

Основні поняття теми:

GLP (Належна лабораторна практика)	система якості, пов'язана з організаційним процесом та умовами, за яких доклінічні дослідження безпечності для здоров'я людини та довкілля плануються, виконуються, контролюються, документуються, оформляються у вигляді звіту та зберігаються в архіві.
GCP (Належна клінічна практика)	сукупність правил щодо планування, виконання, оцінки і документування клінічних випробувань ЛП, додержання яких забезпечує точність отриманих даних, захист прав осіб, які беруть участь у випробуваннях, конфіденційність даних про цих осіб.
Клінічні дослідження (випробування)	обов'язковий етап дослідження нового або вже відомого ЛП, який реєструється для застосування. (Фарменциклопедія) будь-яке дослідження за участю людини як суб'єкта дослідження, призначене для виявлення чи підтвердження клінічних та/або фармакологічних, та/або фармакодинамічних ефектів та/або виявлення небажаних реакцій, та/або вивчення фармакокінетики одного чи кількох досліджуваних лікарських засобів з метою оцінки його (їх) безпеки та/або ефективності (Закон України «Про лікарські засоби»)
Евтаназія	практика припинення (або скорочення) лікарем життя людини, яка страждає невиліковним захворюванням, відчуває нестерпні страждання, на

	задоволення прохання хворого в безболісній або мінімально болісній формі з метою припинення страждань.
Трансплантація	спеціальний метод лікування, що полягає в пересадці анатомічного матеріалу людини від донора реципієнту і спрямований на відновлення здоров'я людини.

Рекомендована література:

Базова:

1. Сметаніна К.І. І-25 Етика і деонтологія у фармації: конспект лекцій / Катерина Іванівна Сметаніна.- Луцьк: Вид-во, 2021.- 60 с.
2. Вишневська, Л. В. Етика і деонтологія у фармації : курс лекцій для студентів фармацевтичних спеціальностей / уклад. Л. В. Вишневська. – Херсон : Айлант, 2020. – 160 с.
3. Вадзюк С.Н., Волкова Н.М. Основи біоетики та біобезпеки. – Тернопіль: ТДМУ, 2019. – 128 с.
4. Наказ МОЗ України від 16 лютого 2009 № 95 «Про затвердження документів з питань забезпечення якості лікарських засобів» (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0095282-09#Text>), рекомендовано до застосування суб'єктами господарювання, зокрема:

Настанова «Лікарські засоби. Належна клінічна практика. СТ-Н МОЗУ 42-7.0:2008»;

Настанова «Лікарські засоби. Належна лабораторна практика».

5. Наказ МОЗ України від 23 вересня 2009 року № 690 «Про затвердження Порядку проведення клінічних випробувань лікарських засобів та експертизи матеріалів клінічних випробувань і Типового положення про комісії з питань етики» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-09#Text>).

Додаткова

6. Всесвітня Організація Охорони Здоров'я – www.who.int.
7. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України. - Х: НФаУ: Золоті сторінки, 2010. - 16 с.

8. Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради та автор передмови В.П. Черних.
Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua>.

9. Нормативно-правові документи:

- Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992р. № 2801-ХІІ.
- Закон України «Про лікарські засоби» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-вр#Text>).
- Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#Text>).
- Постанова КМУ від 26 травня 2005 року № 376 «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації) лікарських засобів і розмірів збору за їх державну реєстрацію (перереєстрацію)» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-2005-n>).
- Наказ МОЗ України від 27 грудня 2006 року № 898 «Про затвердження Порядку здійснення фармаконагляду» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0073-07#Text>).

Питання для теоретичного опрацювання:

1. GLP, GCP. Біоетичні аспекти клінічних випробувань нових лікарських засобів.
2. Роль етичних комітетів.
3. Концепція «3 R» Расела та Берча. Що це таке, її суть та характеристика.

Завдання для самостійного опрацювання теми:

Завдання 1. Морально–етичні проблеми штучного запліднення і клонування людини. Висловити свою думку щодо цих понять.

Завдання 2. Аргументи «за» і «проти» доклінічних випробувань.

Завдання 3. Чи може лікар або провізор відмовитися від надання медичної (фармацевтичної) допомоги? Чи існують поважні причини такої відмови?

Завдання 4. Відповісти на ситуаційну задачу:

До провізора звернулася жінка зі скаргою на появу у неї почервоніння обличчя, яке виникло після прийому препарату, який був придбаний в даній аптеці. Провізор проігнорувала скаргу, зіславшись на те, що лікар, який виписував жінці препарат, повинен був попередити про таку побічну дію. Оцініть ситуацію.

Завдання 5. У ХІХ ст. російський письменник і лікар Вікентій Вересаєв описав серію досліджень, де хворих людей з науковою метою заражали сифілісом, а вони про це не підозрювали. Такі експерименти були проведені відомими зарубіжними і російськими вченими. Про подібну практику широко не повідомляли, про неї стало відомо лише в середині ХХ ст. Чи можна ставити інтереси науки понад усе і чому? Відповідь обґрунтуйте.

Завдання 6. Використання людьми лабораторних тварин несе в собі біоетичні, гуманітарні та психологічні проблеми. Це формування у певної категорії людей уявлення, що вони мають право на життя або смерть тварин, бездушне ставлення до страждань лабораторних тварин. Чи вважаєте Ви використання альтернативних методів навчання, а також використання клітинних культур гідним виходом із ситуації і чому? Вкажіть альтернативні методи навчання.

Тема 5: Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок

Мета:

знати:

сутність та вплив постмаркетингових досліджень при просуванні лікарських засобів на фармацевтичний ринок та до споживача; правила відпуску безрецептурних лікарських засобів; маркування та упаковку лікарських засобів;

вміти:

володіти знаннями щодо правильності проведення фармацевтичної опіки; пояснити пацієнту правильність застосування безрецептурного лікарського засобу; застосовувати законодавство України при просуванні (промоції) лікарських засобів на фармацевтичний ринок України.

Основні поняття теми:

Самолікування	це незалежний вибір і застосування споживачем лікарських засобів, що знаходяться у вільному продажі, для профілактики та лікування порушень самопочуття і симптомів, розпізнаних ним самим.
Безрецептурний лікарський засіб	препарати безрецептурного відпуску або ОТС-препарати (англ. Over the Counter - без пропису) - велика група ліків, які пацієнт може купити для самолікування прямо в аптеці без рецепта лікаря.
Упаковка	результат проведення комплексу заходів, що забезпечують захист продукції від пошкоджень і втрат, від негативних факторів навколишнього середовища і полегшує процес обігу продукції під час транспортування, складування, реалізації тощо. (Фарменциклопедія) первинна упаковка - будь-яка упаковка, що безпосередньо контактує з лікарським засобом; вторинна упаковка - упаковка, в яку вміщена первинна упаковка. (Закон України «Про

	лікарські засоби»)
Маркування	літери, цифри, надписи, умовні позначки на продукції, її частинах, ярликах, упаковці, закупорці. (Фарменциклопедія) інформація, зазначена на первинній і вторинній упаковках лікарського засобу. (Закон України «Про лікарські засоби»)

Рекомендована література:

Базова

1. Сметаніна К.І. І-25 Етика і деонтологія у фармації: конспект лекцій / Катерина Іванівна Сметаніна.- Луцьк: Вид-во, 2021.- 60 с.
2. Вишневська, Л. В. Етика і деонтологія у фармації : курс лекцій для студентів фармацевтичних спеціальностей / уклад. Л. В. Вишневська. – Херсон : Айлант, 2020. – 160 с.
3. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України. - Х: НФаУ: Золоті сторінки, 2010. - 16 с.
4. Фармацевтична опіка. Вид 2.: Навч.пос. для фарм. фак-в ВМНЗ III-IVр.а. Автор Хухліна О.С. Видавець Нова Книга. Обсяг 520 стор.

Додаткова

5. Всесвітня Організація Охорони Здоров'я – www.who.int.
6. Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради та автор передмови В.П. Черних. Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua>.
7. Нормативно-правові документи:
 - Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992р. № 2801-ХІІ.
 - Закон України «Про лікарські засоби» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-вр#Text>).
 - Закон України «Про рекламу» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-вр#Text>).
 - Постанова КМУ від 26 травня 2005 року № 376 «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації) лікарських засобів і розмірів збору за їх

державну реєстрацію (перереєстрацію)» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-2005-n>).

- Наказ МОЗ України від 06.11.2012 № 876 «Про затвердження Переліку лікарських засобів, заборонених до рекламування, які відпускаються без рецепта» (zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1948-12#Text).

Питання для теоретичного опрацювання:

1. GLP, GCP. Біоетичні аспекти клінічних випробувань нових лікарських засобів.
2. Роль етичних комітетів.
3. Концепція «3 R» Расела та Берча. Що це таке, її суть та характеристика.

Завдання для самостійного опрацювання теми:

Завдання 1. Відповісти на запитання:

1. Які існують види упаковок лікарських засобів? Охарактеризувати їх.
2. Які Ви знаєте безрецептурні лікарські засоби? Виберіть один препарат і розкажіть пацієнту правильність використання.
3. Яку роль виконує медичний представник при просуванні лікарського засобу на фармацевтичний ринок?
4. Яку роль відіграють симпозиуми при просуванні лікарських засобів?

Завдання 2. Ситуаційна задача:

1. Реклама лікарського засобу в журналі «Рецепт» містила таку інформацію: «Анаферон - гомеопатичний лікарський засіб - імуномодулятор з протівірусною активністю, який застосовується для профілактики і лікування грипу. Подвійні сліпі рандомізовані дослідження Анаферону показали, що при його прийомі в 2 рази знижується захворюваність грипом; чинить цитопротективну дію на слизову оболонку рото-носоглотки. Схема прийому: 1-й день - 8 раз на добу, 2 - й - 5 днів - 3 прийоми на добу, перед застосуванням необхідно ознайомитись з інструкцією або проконсультуватися з лікарем. При застосуванні цього лікарського засобу ваше здоров'я обов'язково покращає, наприклад пан Петров видужав за 2 дні.» Вкажіть допущені при рекламі лікарського засобу помилки.
2. До фармацевта звернулась жінка з проханням видати їй антигіпертензивний препарат. Провізор продав їй дорогий лікарський засіб, який не знаходився в обігу

- препаратів аптеки, а був отриманий з Франції і не був зареєстрованим в Україні. Оцініть тактику провізора.
3. До фармацевта звернувся торговий представник з проханням провести рекламну агітацію в аптеці нового наркотичного анальгетика, який виготовляється фармацевтичною фірмою. Оцініть ситуацію. Тактика провізора в даному випадку.
4. До фармацевта аптеки звернувся представник фірми «Sandoz» з проханням викласти на вітрині ОТС – препарати цієї фірми згідно з правилами мерчендайзингу. Провізор відмовила, мотивуючи свій поступок відсутністю завідувача відділом. Оцініть ситуацію.
5. До фармацевта звернувся чоловік з проханням замінити безрецептурний брендовий препарат більш доступним за ціною генеричним лікарським засобом. При наявності в аптеці фармацевт відмовила і рекомендувала звернутися до лікаря. Оцініть ситуацію.
6. Відвідувач аптеки звернувся до фармацевта з проханням надати йому інструкцію до препарату «Но-шпа», який він вчора придбав у іншій аптеці. Але одразу не звернув увагу на відсутність анотації в упаковці. При наявності інструкції провізор відмовила і рекомендувала звернутися до необачливого фармацевта, що не перевіряв її наявність. Оцініть ситуацію.
7. До фармацевта аптеки № 1 звернулася жінка з проханням продати препарат «5 - НОК» без рецепта. Фармацевт відмовив у зв'язку з відсутністю рецепта. Через деякий час жінка звернулася до аптеки № 2 з тим же проханням і отримала «5 - НОК» без рецепта. Оцініть ситуацію.

Тема 6: Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних/фармацевтичних організаціях

Мета:

знати:

визначення поняття фармацевтичної етики та деонтології, історію розвитку фармацевтичної етики як окремої науки, роль етики в процесі формування особистості фармацевта; етичні принципи взаємостосунків суб'єктів фармації; етичні аспекти взаємостосунків фармацевтів і медичних (фармацевтичних) представників; етичний бік взаємостосунків між суб'єктами фармації і державою; сутність поняття «управлінська етика», вплив її на ефективну роботу фармацевтичних закладів; основи професійних комунікацій; етичні аспекти до адаптації нових працівників як показника позитивного морально-психологічного клімату; основи навчання та оцінки персоналу підприємства; як адаптувати, з етичної точки зору, нових працівників та молодих фахівців.

вміти:

визначати фактори, які впливають на морально-психологічний клімат в організації; визначати стилі керівництва колективом; застосовувати етичні принципи, які формують теоретичну основу етичної науки, в практичній діяльності провізора; оцінювати нових працівників та молодих фахівців.

Основні поняття теми:

Персонал	колектив працівників або сукупність осіб, що здійснюють трудові функції на основі трудового договору (контракту).
Контролінг персоналу	технологія управління, спрямована на розроблення рекомендацій і підтримання рішень у сфері кадрового менеджменту.
Етичний кодекс	документ, який визначає етичні норми професійної поведінки та відповідальності фармацевтичних працівників за умов формування ринкових відносин.
Керівник	найманий робітник, зайнятий професійною організаторською діяльністю в органах керування

	підприємства, фірми, установи, наділений суб'єктом власності визначеними повноваженнями.
Зрілість колективу	міцні зв'язки між членами організації, які виникають на основі загальних ціннісних орієнтацій, позитивно забарвлених неформальних відносин; трудоий колектив на стадії зрілості має усі ознаки і виконує усі функції, які властиві трудовому колективу.

Рекомендована література:

Базова

1. Сметаніна К.І. І-25 Етика і деонтологія у фармації: конспект лекцій / Катерина Іванівна Сметаніна.- Луцьк: Вид-во, 2021.- 60 с.
2. Вишневська, Л. В. Етика і деонтологія у фармації : курс лекцій для студентів фармацевтичних спеціальностей / уклад. Л. В. Вишневська. – Херсон : Айлант, 2020. – 160 с.

Додаткова

3. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України. - Х: НФаУ: Золоті сторінки, 2010. - 16 с.
4. Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради та автор передмови В.П. Черних. - Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua>.
5. Нормативно-правові документи:
 - Конституція України, прийнята 28.06.1996 р.
 - Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992р. № 2801-ХІІ.
 - Кодекс законів про працю України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.

Питання для теоретичного опрацювання:

1. Етичні аспекти адаптації нових працівників та молодих фахівців.
2. Оцінка персоналу. Навчання персоналу.
3. Вимірювання ступеня зрілості колективу за Зигертом і Ланг.

Завдання для самостійного опрацювання теми:

Завдання 1. Відповісти на запитання:

1. Які основні функції виконують корпоративні кодекси в організаціях?
2. Що таке невербальне спілкування? Яку роль відіграє у діловому спілкуванні?
3. Які, на вашу думку, обмеження заважають роботі колективу?
4. Розкрийте сутність і задачі ділового оцінювання персоналу підприємства.
5. Які вимоги ставляться до проведення ділового оцінювання персоналу підприємства?
6. Як визначити ступінь зрілості колективу?

Завдання 2. Діловий етикет – це:

- а) форма ділового звертання та представлення
- б) сукупність правил поведінки, які регулюють зовнішні прояви людських стосунків
- в) норми, які регулюють стиль роботи, поведінки та спілкування при вирішенні ділових проблем.

Завдання 3. Етика ділових відносин є складовою:

- а) менеджменту організації;
- б) психології управління;
- в) етики ділового спілкування.

Завдання 4. Етика ділових відносин – це:

- а) моральні принципи ділового спілкування;
- б) знання про моральні аспекти ділових стосунків;
- в) рекомендації для успішного вирішення ділових проблем.

Тема 7: Бізнес-етика. Права та відповідальність фармацевтичного працівника

Мета:

знати:

організаційні принципи формування структури організації з врахуванням можливості здійснення поетапного контролю; методи управління, функції процесу управління; права та відповідальність фармацевтичних працівників; приклади (події, що трапляються в практичній діяльності) належного та неналежного виконання професійних обов'язків фармацевтичними працівниками; норми етики ділових відносин.

вміти:

характеризувати мовну та психологічну культуру ділового спілкування; використовувати інструменти професійних комунікацій; пояснювати роль етики бізнесу на сучасному етапі розвитку суспільства; вирізняти належне та неналежне виконання професійних обов'язків фармацевтичними працівниками; пояснювати види відповідальності фармацевтичного працівника.

Основні поняття теми:

Правопорушення	суспільно небезпечне, неправомірне (протиправне) або шкідливе діяння (дія чи бездіяльність) суб'єкта суспільних стосунків, за вчинення якого особа може бути притягнута до юридичної відповідальності.
Відповідальність (юридична)	покарання, державне примушення (приневолювання) до виконання вимог права, тобто застосування до особи, яка винна в порушенні юридичних обов'язків, передбачених законом санкцій.
Адміністративна відповідальність	специфічна реакція держави на адміністративне правопорушення, яке полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом накладення В. до суб'єкта правопорушення.
Відповідальність кримінальна	здійснення особою (умисно або з необережності) небезпечного діяння, передбаченого Кримінальним кодексом. Настає як за скоєні злочини, так і за підготовку

	злочину, за спробу злочину або за співучасть.
Відповідальність	загальносоціологічна категорія, яка виражає свідоме ставлення особи до вимог суспільної необхідності, обов'язків, соціальних завдань, норм і цінностей.

Рекомендована література:

Базова

1. Сметаніна К.І. І-25 Етика і деонтологія у фармації: конспект лекцій / Катерина Іванівна Сметаніна.- Луцьк: Вид-во, 2021.- 60 с.
2. Вишневська, Л. В. Етика і деонтологія у фармації : курс лекцій для студентів фармацевтичних спеціальностей / уклад. Л. В. Вишневська. – Херсон : Айлант, 2020. – 160 с.
3. Сметаніна К.І. Відеолекція «Хто такий провізор?» // Рубрика «Знай БІЛЬШЕ». ТРК Аверс. Unsubscribe from ТРК Аверс Cancel Unsubscribe. 6 лип. 2020 р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WeMonpJuQrw> 9.
4. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України. - Х: НФаУ: Золоті сторінки, 2010. - 16 с.

Додаткова

5. Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради та автор передмови В.П. Черних. Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua>.
6. Нормативно-правові документи:
 - Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992р. № 2801-ХІІ.
 - Кодекс України про адміністративні правопорушення (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>).
 - Кримінальний кодекс України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>).
 - Господарський Кодекс України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>).
 - Кодекс законів про працю України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>).

- Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>).

Питання для теоретичного опрацювання:

1. Ятрогенія та її характеристика. Ятрогенні захворювання та помилки фармацевтів.
2. Попередження помилок фармацевтів.
3. Відповідальність фармацевтичних працівників.
4. Правопорушення фармацевтів.

Завдання для самостійного опрацювання теми:

Завдання 1. Розв'яжіть ситуаційні задачі:

1. До керівника аптеки звернувся конкурент з проханням визначити тактику спрямування діяльності аптеки на наступний місяць. Керівник відмовив йому у проханні. Оцініть ситуацію. Ваша тактика в даному випадку.
2. Визначте основні етичні принципи, що повинні бути характерними для керівника аптеки.

Завдання 2. Дайте визначення, що таке:

«Етика бізнесу», «управлінська етика», «конкуренція», «ділові відносини», «етична поведінка».

Завдання 3. Відповісти на запитання:

1. У чому полягає етична сторона взаєностосунків підприємця із споживачами? Опишіть.
2. Фармацевтичне підприємництво в Україні значно поступається за своїми характеристиками країнам з розвинутою ринковою економікою. Існуванням яких елементів це пояснюється? Ваше вирішення проблеми.
3. Що таке моральна відповідальність у діяльності фармацевтичного працівника?
4. Що таке матеріальна відповідальність? Які види матеріальної відповідальності у діяльності фармацевта (провізора) аптеки ?
5. Надайте свої пропозиції щодо покращення іміджу аптеки.
6. Фармацевтичні компанії США витратили 675 млн. дол. на лобіювання своїх інтересів в уряді. За допомогою торгових представників США вони чинили тиск на локальні ринки, щоб у всьому світі зростало споживання їх брендів натомість

застосування непатентованих препаратів. Крім цього, під натиском фармацевтів американська влада прийняла рішення зберегти заборону на імпорт дешевих лікарських засобів з Канади та інших країн. Які норми були порушені? Обґрунтуйте свою відповідь.

7. Які ви знаєте співзвучні назви лікарських засобів в аптеці (омофони) або назви лікарських засобів схожі по написанню (омографи), що призводить до помилок фармацевтів і лікарів? Наприклад: супрадин - супрастин.